

5.7.2022

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö: VN/33623/2021

LVM:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä annetun lain muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistellut hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä annetun lain muuttamisesta. Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriön lausuntoa esityksestä. Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä annetun lain (552/2019, jäljempänä toisiolaki) tietoturvallisia käyttöympäristöjä koskevia vaatimuksia niin, että vaatimukset mahdollistaisivat toisilaisissa tarkoitettujen tietojen luovuttamisen muihin kuin Suomessa sijaitseviin tietoturvallisiin käyttöympäristöihin. Muutoksen tarkoituksena on mahdollistaa suomalaisten rekisteritietojen käyttö kansainvälisessä tutkimusyhteistyössä, samalla kuitenkin varmistaen tietoturvan ja tietosuojan korkean tason.

Liikenne- ja viestintäministeriö kannattaa ehdotusta ja pitää tarkoituksenmukaisena, että tietoturvallisia käyttöympäristöjä koskevissa vaatimuksissa tietoturvan ja –suojaan korkean tason asiamukainen varmistaminen on ensisijainen kriteeri tietojen luovuttamiselle enemminkin kuin käyttöympäristön sijaintipaikka. Ministeriö pitää digitalisaation, automaation ja tiedon hyödynnettävyyden edistämistä erittäin kannatettavana muun muassa kansainvälisen tutkimusyhteistyön edistämiseksi ja palveluiden parantamiseksi sekä prosessien sujuvoittamiseksi. Samoin tulisi edelleen edistää tiedon saatavuutta sekä tiedon ja järjestelmien yhteentoimivuutta, jotta tietoa olisi mahdollista jakaa saumattomasti eri toimintojen ja toimijoiden ml. tutkijayhteisön käyttöön. Anonymisoidun datan käsittelyyn ja riittävän tietosuoja ja –turvan tason varmistamiseksi on luotava ja hyödynnettävä yleisesti yhteentoimivia ratkaisuja, jotta tästä ei muodostu esteitä tiedon hyödynnettävyydelle. Tietoturvallisien käyttöympäristön toteuttavilta toimijoilta tulisi myös vaatia, että nämä ovat selvillä käytettävissä olevista avoimista standardeista, avoimen lähdekoodin ratkaisuksista ja muista semanttisen yhteentoimivuuden toteuttamisperiaatteista.

Sosiaali- ja terveysministeriö on arvioinut, että ehdotuksella olisi vaikutuksia kansalaisten asemaan ja toimintaan yhteiskunnassa erityisesti henkilöiden yksityiselämän suojaan ja henkilötietojen suojaan. Toisiolain hallituksen esityksessä HE 159/2017 vp on arvioitu toisiokäytöstä aiheutuvia vaikutuksia kansalaisten asemaan. Toisiolain tarkoituksena on parantaa rekisteröityjen henkilötietojen suojaa asettamalla tietoturva-vaatimuksia henkilötietojen käsittelylle toisiotarkoituksessa. Henkilötietoja voidaan käsitellä ainoastaan tietoturvallisessa käyttöympäristössä, jossa tietoturva on varmistettu asianmukaisin hallinnollisin ja teknisin toimin sekä

Id Versionumero

tietojärjestelmien asianmukaisin standardein. Ehdotuksessa ei muutettaisi tätä peruseriaa, vaan henkilötietoja olisi edelleen mahdollista luovuttaa ainoastaan toisilain ja Tietolupaviranomaisen vaatimukset täyttäviin käyttöympäristöihin. Ainoastaan keinot, joilla vaatimustenmukaisuus olisi mahdollista todistaa, muuttuisivat ja monipuolistuisivat. Lähtökohtana on, että kansainvälisillä standardeilla ja menettelyillä osoitettu vaatimustenmukaisuus takaisi vähintään yhtä hyvän tietoturvan tason kuin nykyiset kansalliset vaatimukset. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että tiedon hallinnan toteutuksessa huomioidaan myös kansalaisten osallistumismahdollisuudet ja oikeus omien tietojensa hallintaan omadata-periaatteen mukaisesti. Erityisesti kansalaisten omien tietosisältöjen suostumusten hallintaan ja uudelleenkäyttöön tulee luoda edellytykset sekä tarjota tähän helppokäyttöisiä ratkaisuja.

Liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää huomiota tietosuojaan sekä tieto- ja kyberturvallisuuteen. Ministeriö korostaa, että uusien teknologioiden, alustojen, palveluiden ja järjestelmien, kehittämisessä sekä tiedon hyödyntämisessä ja käsittelyssä on otettava huomioon sisäänrakennettuna ja oletusarvoisena tietosuojan periaatteet. Tieto- ja kyberturvallisuuden huomioiminen digitalisaatiokehityksessä tulisi olla perusedellytys ja tietoturvallisuuden tulisi olla myös sisäänrakennettuna kaikkiin digitaalisiin palveluihin. Erityisesti ammattihenkilöstön osaamisen tulee vastata kulloisessakin tehtävässä ja eri rooleissa vaadittavaa tiedonhallinnan sekä tietosuoja- ja tietoturvaosaamisen tasoa. Esitysluonnoksessa on tunnistettu, että tietoturvallisten käyttöympäristöjen tulee täyttää tietosuojan ja tietoturvan korkean tason varmistamiseksi toisilaissa ja Tietolupaviranomaisen määräyksessä asetetut tietoturvaa koskevat vaatimukset. Korkean tietoturvan ja tietosuojan varmistaminen on erityisen tärkeää, kun käsitellään arkaluonteisia ja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja.

Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö tuo esiin sen, että Euroopan Unionin Kyberturvallisuusvirasto (ENISA) on julkaisemassa uuden luonnoksen suunnitelmaksi pilvipalveluiden kyberturvallisuuden sertifiointista (EUCS), joka helpottaa tietoturvasertifikaattien vastavuoroista hyväksymistä. Sertifiointia koskevat vaatimukset saatettaisiin voimaan komission toimeenpanoasetuksella ja ne vaikuttaisivat suoraan unionin sisämarkkinoiden toimivuuteen sekä kauppapolitiikan sitoumuksiin. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että pilvipalveluiden Euroopan laajuinen turvallisuuskriteeristö ja sertifiointiskeema saadaan viimeisteltyä mahdollisimman pian, jotta pilvipalveluihin liittyviä turvallisuusriskejä, kuten ohjelmistohaavoittuvuudet, voidaan pienentää teknisin ja prosesseihin liittyvin kontrolein. Esitysluonnoksen valmistelun yhteydessä on keskusteltu myös suvereniteettivaatimuksista, jotka koskisivat datan lokalisaatiota. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että sekä EU:n että kansallisella tasolla luodaan tasapainoiset lähtökohdat, joilla voidaan ottaa käyttöön pilvipalveluiden tuomia tehokkuus- ja yhteentoimivuushyötyjä samalla varmistaen kyberturvallisuuden korkea taso, ja että mahdollisista datan sijaintirajoituksista päätetään irrallaan sertifiointista ja nämä ratkaistaan kansallisesti.

Id Versionumero

Liikenne- ja viestintäministeriö	Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 Helsinki	Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto	Puhelin 029516001	www.lvm.fi etunimi.sukunimi@lvm.fi kirjaamo@lvm.fi
----------------------------------	---	--	----------------------	--

Maria Rautavirta
Tieto-osaston osastopäällikön sijainen
Yksikön johtaja, liikenneneuvos
Tietoliiketoimintayksikkö

Tomi Paavola
Ylitarkastaja
Tietoliiketoimintayksikkö
Tieto-osasto

Liitteet

Jakelu

Sosiaali- ja terveysministeriön kirjaamo

Tiedoksi

Id Versionumero

Liikenne- ja viestintäministeriö	Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 Helsinki	Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto	Puhelin 029516001	www.lvm.fi etunimi.sukunimi@lvm.fi kirjaamo@lvm.fi
----------------------------------	---	--	----------------------	--